

نام و نام خانوادگی:

زمان برگزاری: ۷۵ دقیقه

نام آزمون: فنون یازدهم تشریحی ترم اول

تاریخ آزمون:

۱) مرز پایه‌های آوایی بیت زیر را مشخص سازید و هر پایه را در خانه‌اش جای دهید.

گفت به مجنون صمنی در دمشق کای شده مستغرق دریای عشق

۲) غزل زیر را از نظر تاریخ ادبیات، سبک شناسی، موسیقی شعر بررسی و تحلیل کنید:

«من ندانستم از اول که تو بی‌مهر و وفایی
دوستان عیب‌کنندم که چرا دل به تو دادم
شمع را باید از این خانه به در بردن و کشتن
عشق و درویشی و انگشت‌نمایی و ملامت
گفته بودم چو بیایی، غم دل با تو بگویم
آن نه خال است و ز نخدان و سر زلف پریشان
تو مپندار که سعدی ز کمندت بگریزد
چون بدانست که در بند تو، خوش‌تر ز رهایی،
سعدی

۳) چرا در عصر صفوی اصفهان را «مادر شهر» نام نهادند؟

۴) معنای نهاده (حقیقی) و نانهاده (مجازی) را در واژه مشخص شده بررسی کنید.

سینه خواهم شرحه شرحه از فراق / تا بگویم شرح درد اشتیاق
مثنوی مولوی

۵) درست یا نادرست بودن گزینه‌های زیر را مشخص کنید.

الف) سپید شد چو درخت شکوفه‌دار سرم / وزین درخت همین میوه غم است برم / سر: مجاز از مو

درست نادرست

ب) اگر رفت و آثار خیرش نماند / نشاید پس از مرگش الحمد خواند / الحمد: مجاز از قرآن

درست نادرست

۶) قدیمی‌ترین تاریخ نوشته‌شده درباره تیمور کدام اثر است؟

۷) هریک از مفاهیم زیر مختص کدام سبک شعری است؟

«تقدیرگرایی، زمینی بودن معشوق، واقع‌گرایی، ترویج روحیه عرفانی، شادی‌گرایی، ستایش از عشق، غم‌گرایی»

۸) در عبارت زیر واژه «قلم» مجاز از چیست؟

«دهخدا قلم خوبی داشت.»

۹) با هریک از مشبّه‌های زیر یک تشبیه بسازید.

دریا، آینه روشن، گل سرخ

۱۰) در عبارات زیر ارکان تشبیه را شناسایی نمایید و نام دقیق هریک را بنویسید.

الف) وزرا بر مثال اطّاباند.

ب) یکی را گفتند: عالم بی‌عمل به چه ماند؟ گفت به زنبور بی‌عسل.

پ) دروغ گفتن به ضربت لازم ماند که اگر نیز جراحت درست شود، نشان بماند.

۱۱) در بیت زیر ابتدا مرز و پایه‌های آوایی آن را تعیین نمایید سپس آن را در خانه‌اش قرار دهید.

«ماهیان را صبر نبود یک زمان بیرون آب / عاشقان را صبر نبود در فراق دلستان»

- ۱۲) با خواندن درست بیت‌ها، رکن‌های عروضی را در خانه آن قرار دهید.
- الف) گر پاسبان گوید که هی، بر وی بریزم جام می دربان اگر دستم کشد، من دست دربان بشکنم
ب) عزیزم کاسه چشمم سرایت میون هر دو چشمم جای پایت
- ۱۳) با خوانش درست بیت زیر مرزهای آوایی آن را مشخص کنید و هر پایه را در خانه خود قرار دهید.
نعره زد عشق که خونین جگری پیدا شد حسن لرزید که صاحب نظری پیدا شد
- ۱۴) با خوانش درست بیت زیر، مرزهای آوایی آن را مشخص کنید و هر پایه را در خانه خود قرار دهید.
محملِ بدار ای ساروان، تندی مکن با کاروان کز عشق آن سرو روان، گویی روانم می‌رود
- ۱۵) با خوانش درست بیت‌های زیر، مرزهای آوایی آن را مشخص کنید و هر پایه را در خانه خود قرار دهید.
الف) به نام نقش‌بند صفحه خاک عذار افروز مه رویان افلاک
ب) قراری بسته‌ام با می فروشان که روز غم به جز ساغر نگیرم
- ۱۶) الف) وی مورخ مشهور ایران در قرن هشتم هجری است و اثر مشهور او «تاریخ گزیده» و به نثر عالمانه است.
ب) در قرن نهم هجری، ایران دستخوش حمله چه کسی شد؟
ج) کدام‌یک از عارفان و گویندگان فارسی‌زبان در جریان حمله وحشیانه مغولان به ایران کشته شدند؟
- ۱۷) مثنوی «جمشید و خورشید» سروده کیست؟ و آن را به شیوه کدام شاعران پیش از خود سرود؟
- ۱۸) نام پدیدآورندگان آثار زیر را بنویسید.
- الف) مرصادالعباد ب) تاریخ گزیده پ) جامع التواریخ ت) تاریخ جهانگشا
- ۱۹) آخرین خلیفه عباسی چه نام داشت و با برچیده شدن حکومت او چه اتفاقی برای زبان فارسی رخ داد؟
- ۲۰) باور به قضا و قدر، آسمانی بودن معشوق و بازتاب بیشتر علوم در شعر از ویژگی‌های سبک است.

پاسخنامه تشریحی

۱

گفت ب مج	نون ص ن می	در د مشق
کی ش د مس	تغ ر ق در	با ی عشق

۲ تاریخ ادبیات: سعدی، فرمانروای ملک سخن، شاعر و نویسنده قرن هفتم هجری است که سی و پنج سال گرد جهان گشت.

بوستان را در قالب مثنوی سرود.

اشعار وی در بوستان جنبه تعلیمی دارد. او در سرودن غزل‌های عاشقانه استاد است. سعدی در بیشتر قالب‌های ادبی طبع آزمایی کرد.

این شعر، در قالب غزل است.

سبک شعری: غزل او در سبک عراقی است. محتوای شعر بی‌وفایی معشوق، وفاداری عاشق، بیان فراق و ستایش عشق است.

وزن شعر «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن» است:

پایه‌های آوایی	مَن نَ دَانِسْ	تَ مَ زَوَلْ	کِ تُّ بِي مِهْ	رُ و فَايِي
نشانه‌هایی هجایی	عَه د نَابِسْ	تَ نَ زَا بَهْ	کِ بَ بِنِ دِي	يُ نَ پَا يِي
وزن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن

۳ زیرا در این دوره، اصفهان پایتخت و محل اجتماع شعرا و فضلا بود، از دیدگاه ادبی توسعه یافت و به مادرشهر مبدل شد.

۴ معنی نهاده: سینه، بخشی از تن

معنی نانهاده: شنونده، مخاطب

۵ الف درست ب) درست

۶ ظفرنامه شامی

۷ عراقی - خراسانی - خراسانی - عراقی - خراسانی - عراقی - عراقی

۸ سبک نگارش

۹

عشق چون دریایی بی‌کرانه است / دل همچون آینه روشن شفاف است.

مشبه ادات تشبیه مشبّه وجه مشبّه ادات تشبیه مشبّه وجه مشبه

رخسار یار همانند گل سرخ شاداب و باطراوت بود.

مشبه ادات تشبیه مشبّه وجه مشبّه ادات تشبیه

۱۰ الف) وزرا: مشبه / اطبا: مشبّه به / بر مثال: ادات تشبیه / وجه شبه محذوف است. (وجه شبه بین وزرا و اطبا: درمان کردن دردها)

ب) عالم بی عمل: مشبه / زنبور بی‌عسل: مشبّه به / مانند: ادات تشبیه / وجه شبه، محذوف است. (بی‌ثمر بودن)

پ) دروغ گفتن: مشبه / ضربت لازم: مشبّه به / مانند: ادات تشبیه / نشان ماندن: وجه شبه

۱۱

ما ه یان را	صَب ر نَب وَد	یک ز مان بی	رو ن آب
عاشقان را	صَب ر نَب وَد	دَر فِ رَا قِ	دِل سِ تَان

۱۲ الف)

گر پا س بان	گو یَد کِ هِی	بر و ی بِ رِی	زَم جَا مِ مِی
در بان آگر	دَس تَم کِ شَد	مَن دَس تِ دَر	بَان بِش کَ تَم

ب)

عَ زِی زَم کَا	سِ ی چِش مَم	سَ رَا یَت
مِ یو نِ هَر	دُ چِش مَم جَا	یِ پَا یَت

تَغ رِ زِدِ عِش	قِ کِ خُو نِیْن	چِ گِ رِ یِ یِی	دَا شُد
حُسن لَرِ زِی	دِ کِ صَا حِب	نَ ظَ رِ یِ یِی	دَا شُد

مَج مِلِ بِ دَا	رِی سَا رِ وَا نِ	تُن دِی مَ کُن	بَا کَا رِ وَا نِ
کَز عِش قِ آن	سَر وِ رِ وَا نِ	گُو یِی رِ وَا	نَم مِی رِ وَا دِ

بِ نَا مِ تَق	شِ بِنِ دِ صَف	حِ یِ خَاک
عِ دَا رَفِ رُو	زِ مَه رُو یَا	نِ آفِ لَاک

(ب)

قِ رَا رِ بَس	بِ اَمِّ بَا مِی	فُ رُو شَان
کِ رُو زِ عَم	بِ جُزِّ سَا عَر	نَ گِی رَم

۱۶ الف) حمدالله مستوفی

(ب) تیمور گوکانی

(ج) نجم‌الدین کبری، عطار نیشابوری و کمال‌الدین اسماعیل

۱۷ سلمان ساوجی - به شیوة داستان‌های نظامی

۱۸ الف) نجم‌الدین رازی (نجم دایه) (ب) حمدالله مستوفی (پ) خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی (ت) عطاملک جوینی

۱۹ المستعصم بالله / زبان عربی از رواج افتاد و زبان فارسی رونق بیشتری گرفت.

۲۰ عراقی